

No. 1 Subat 1964

Ulus (Ankara)

sahne

"SYLVIA,"

Geçen hafta yeni bir balenin, «Sylvia»nın ilk oynanışı bir çok bakımlardan örnek bir temsil idi. Genç balemizin, ilk önemli temsili 1960 yılında Coppelia olduğu gibi, nülecek olursa bale olayının yurdumuzda gösterdiği gelişme iyi anlaşılabilir. Coppelia, Uyu, yan Güzel, Giselle ve Kuşular Gölü gibi uzun baleslerin yanısıra tek perdelik çağcıl veya yarı klasik balelerin sayısı yalnız bizim değil Avrupa'da pek çok ülke için bile önemli bir sayı, bir sonuçtur.

«Sylvia»nın bu gelişme içinde ayrı bir yeri var. Gerçi balemiz altı yıl içinde karşımıza çok çeşitli baleler çıkardı, ve bunları çoğunlukla başarıyla dansetti. Fakat bu balelerin çoğu darda yapılmış koreograflardı, çoğu büyük toplulukların olanaklarına göre hazırlanmış, bunlar bizim için topluluğumuza aktarılabilecek istemez güçlükler, uyumsuzluklar oluyordu. Her ülkenin dansçılarının kendine göre özel hikeleri vardır. Ancak, toplulukla birlikte sürekli bulunan onların olanaklarını yakından tanıyan bir koreograf eli bir sanatçı gücünü doğru yönde kullanabilir. Gerçi bazı denemeler olmadı değil. Örneğin kadın koreograf Andrée Howard bir kaç yıl önce gelmiş, Esra, rengiz engeller adlı çok kısa ve yalnız üç dansçı için bir baleyi topluluğumuz için hazırlamıştı. Ne yazık ki daha fazla kalsaydı çalışmaları çok yararlı olacak bu yaratıcı tatsız bir olay yüzünden buradan ayrılmak zorunda kalmıştı. Bu arada Dame Ninette de Valois'un bizim topluluğumuz için Türk bes tecilerinin müziği üzerine hazırladığı «Çesmebaşı» ile «Senfionetta», Sylvia'nın koreografı Richard Glasstone'un hazırladığı gene Türk müziği üzerine «Hançerli Hanım» balelerini savabiliriz. Nitekim bu bales de topluluğumuz için hazırlanmıştır. Fakat dünya bale sanatının uzun bir balesinin topluluğumuz üzerinde ha-

zırlanıp, oynanması ilk kez olmaktadır. Temsilin ikinci önemli genç bir dekor sanatçısının, Osman Şengezer'in koreografla sıkı bir işbirliğiyle ilk kez bale dekor ve giysilerini güzel bir örneğini vermiş olmasıdır. Bu bakımdan geçen hafta «Sylvia» temsili iki genç yaratıcıyla genç dansçılarımızın ele ve rerek sağladıkları zafer diye nitelendirilebilir.

Metin And

Öyle sanıyorum «Sylvia» balesinin bu temsiline bir önemi daha var, bu da belki bale müziklerinin en seçkin, en güzel olan bale ilk oynadığı 1876 yılından bu güne, yani doksan yıllık ömründe halkın ilgisini, sevgisini pek çekmemiş «Sylvia» ya belki Türkiye temsili uğurlu gelecekte, balenin yüzünü gül dürecektir. Gerçekten «Sylvia» bir çok kez oynanmış, koreografye edilmiş fakat hikâyesinin zayıflığı, dramatik bakımdan baş dansçılara oynama olanakları tanımaması, konusunun müziğinin uslubuna uygun düşmemesi, birçok klasik balelerin perç masına uygun tılsımlı havasını taşımaması yüzünden sönük, önemsiz bir bale olarak kalmıştır.

Genç Güney Afrikalı koreograf Richard Glass tone cesaretle bu baleyi yeniden yaratmış ve diyebiliriz ki bu seçkin bale müziğini büyük bir başarıyla değerlendirebilmiştir. Bir yıl dansçılarımızı yakından tanıyarak onların güçlü ve zayıf yönlerini, mizaçlarını, olanaklarını tanımış ve balesini bu verilere, bu gereklere uydurarak genç topluluğumuza iyi terz elinden çıkmış ölçüye, hedene uygun bir giysi gibi tıpatıp yakıştırmıştır. Balesinin hikâyesinde de ufak tefek değişikliklerle, bazan da değiştirme yapmadan uslubu üzerinde verinde uyarlamalarla üç perde arasında dengeli ve sürekli bir uyanıklık sağlanabilmiştir. Glasstone koreograf olarak gösterişe kaçmayan, tutumlu, denetli, bütün özünü boyamak gibi zorluklara inen, her şeyi gerçek bir sanatçı

danslarla, tek danslarda daha rahat ve kolay. Belki her koreograf için zayıf olan «Sylvia»nın üçüncü perdesinde o da bocalıyor. Bu perdede Endymion ile Diana'nın aşkı işe karıştırmayıp, baleyi çaprasıklığa girmekten kurtarmış olmakla birlikte, ne yazık ki perde için en can alacak noktası olan Sylvia ile Amintas arasında ki ikili, anlatılan içine

doğmamış, eksik, esinlenmemiş bir dans olarak balenin en zayıf yerlerinden biri. Nerdeyse burada keman solo-yu, güzel müziği dinlemek için kendisi geriye çekilmiş diyeceğim. Baleden yer yer müziğin değerlendirilemediği, müziğin gerçeklerine uymayan boşluklara da rastlanıyor. Fakat özellikle birinci perdede Orman Perilerinin, Amazonların, ikinci perdede harim kadınların ve Sylvia'nın. Üçüncü perdede akrobatların dansları baleyen katan yerler. Oyunda dramatik oynanış olanağı tanıyan ikinci perdede Sylvia'nın dansı ile üçüncü perdede Diana'nın çıkışı da balenin güçlü yerlerindedir.

Balemiz genel olarak Sylvia'yı kusursuz dans ediyor. Altı yıl öncesinin Coppeliasında unutulmaz Swanhilda Binay Berkan'ın sahneye yakınlığı, oynanışı yanında tekniği de gelişmiş, önce bası dik, sevgisiz Sylvia'nın seven bir kadın olmasını, oerakince de hastan çıkaran suh bir kadın olabileceğini olanaklı bir başarıyla gösteriyor. Genç çoban Amintas'da da Oytun Turfanda bir iki ayda inanılmaz bir gelişme göstererek Sylvia'ya her bakımdan iyi bir eş oluyor. Temsilin üç önemli kişisi daha var. Geçirdiği bir rahatsızlık tan uzun süredir büyük rollerde seyretmediğimiz balemizin baş erkek dansçısı Sait Sökmen dağların kötülük kralı Orion'da sahneyi dolduruyor. Av Tanrıçası Diana'nın yalnız üçüncü perdedeki kısa rolünde Meric Güventürk büyük sanatçılar için küçük rol olmayacağı

Eros'da Hüsnü Sunal için de buna yakın şeyler söyleyebiliriz.

Yukarıda temsilin başarısında Osman Şengezer'in dekorlarının da yerini belirtmiştir. Bugüne dek Refik Eren ile Hale Eren'in satranç balesinin dekor ve giysilerindeki gösterdikleri başarı dışında balemiz hiç de iyi bir dekor ve giysi sanatçısına düşmedi. Bir çizgi, renk ve hareket sanatı olan balede dekor ve giysi, opera, tiyatro gibi öteki sahne sanatlarından çok daha fazla önemlidir. İşte Osman Şengezer'in «Sylvia» dekor ve giysileri bu önemi doğrulayan olumlu bir çalışmadır. Ancak bu dekor ve giysilerin daha önce kâğıt üzerinde taslaklarını görmüş, daha da çok beğenmişim. Nedense gerçekleştirilmesi iyi olmamış. Örneğin ikinci perdedeki altın kafesin tepesinin kesilmesi iyi olmamış. Siyah giyinişini anıran esirlerin (üçlü dans) giysileri de gözde batacak kadar uydurma. Üçüncü perde koreografı bakımdan en zayıf yerde olduğu gibi dekor bakımından da öyle. Dansçıları ortaya çıkaracak bir dip gerektirinin olmaması, yapı kütlelerinin klasik düzenli, liğe ve bakışına aykırı kaçan istifi, tanınanın renk ve çizgilerinin savmaca görünüşü bu perdede büsbütün zadeliyor. Fakat iste ilk kez balemiz iyi bir dekor ve giysi sanatçısına kavuştu. Osman Şengezer yalnız titiz, koreograf ile tam bir işbirliği yapan bir yaratıcı değil aynı zamanda gereçlerini, malzemeyi iyi seçip değerlendirebilen bir teknik adam da. Opera ve bale de teknik işlerin başına Osman Şengezer getirilse öyle sanırım temsiller çok daha başka olur. Alan Abbott'un yönetimindeki orkestra da temsile iyi destek oluyor. «Sylvia»nın ilk geçisi balemizin kurucusu Dame Ninette de Valois'un Türkiye'yle ilgilerininin yirminci yılının kutlanışına rastladı. Belki tören olarak iyi hazırlanmamış bir düzenli ama Sylvia gibi bir başarılı temsil bu kutlamanda en güzel yanı ol-